

Notícies d'Andalusia

Les mines de Riotinto: de la indústria al turisme

Andalusia és una societat molt més variada del que es pensa d'entrada. Només la ignorància fa que hom pugui parlar-ne com una societat única. Hi he anat aquests darrers dies per qüestions de turisme cultural –per entendre'ns. Hi he anat amb estudiants de mines, geòlegs i biòlegs i a fi de conèixer diverses reserves naturals: les maresmes del riu Odiel, sensacionals, i el Coto de Doñana, que es definiria molt bé amb l'adagi "molt soroll i poques nous". La seva gestió està sumida en un munt de contradiccions: la més clara és una visió purista i puritana de la natura que ja comença a fer aigües pertot arreu mentre que les maresmes de l'Odiel, sense tenir tanta fama, permetien de veure ocells a manta com ara espàtules o flamencs en un ambient proper al pol químic de Huelva. Una experiència sorprenent, més encara quan descobreixes que aquests maresmes mareals són mòbils: van creixent a causa d'una aportació constant de sorres pels vents i corrents locals. És un lloc recomanable. Més que Doñana i tot.

Ara el gruix de la sortida es concentrava en l'observació de les mines de Riotinto i Cala. Se'n recorden? En el millor dels casos una lliçó en els llibres escolars. La sorpresa és que Huelva és una societat molt distinta de Sevilla. Sevilla és un producte del latifundi i el ressò de l'antiga esplendor de la conquesta americana. Sevilla té un pòsit cultural que associaria de seguida al barroc. La Virgen del Rocío seria l'exemple paradigmàtic d'una religiositat popular, molt arrelada, molt pròpia de les llibertats formals que té el poble baix en una societat on la propietat de les terres i el poder és en poques mans. És la cultura del latifundi.

Riotinto és un producte exacte de les mines, que tenen una tradició antiquíssima i que estan tancant quasi totes –llevat de la mina de Cala, que extrau magnetita. A Riotinto només està en funcionament una mina d'or portada pels mateixos treballadors, però el rendiment és escàs.

El que s'han proposat es convertir la mina en un atractiu turístic: passar, de cop, del sector primari (la indústria) al sector terciari (el turisme). A Riotinto hi ha un hotel notable i un Museu Minero que caldria posar al dia però que, per ara, és una bona forma d'atansar-se a l'estudi de la mineria. Que la susdita transformació és traumàtica ho indicava prou la cara amargada del guia, un antic miner,

que es veia a les clares que associava la seva vida a l'esplendor de les mines. Sense la mina, aquell guia es veia decandit, trist. La visita era enfocada com un continu lament. És comprensible: amb el tancament de Riotinto es clou una història que es remunta a temps remotíssims que alguns situen en 5.000 anys de cultura.

La mina de Riotinto, i en especial la Corta Atalaya, és una excavació sensacional: imaginin una mena d'amfiteatre excavat a terra en què en la part més baixa ocupa l'espai de dos estadis de futbol (és una curiosa mesura aquesta feta per a l'home comú que identifica la grandària amb un camp de futbol!). S'hi veuen perfectament les vetes de pirita que s'extreien fins fa quatre dies. L'espai depredat per la mina té un aire de planeta inhabitat corroït per tot d'àcids. S'hi pot veure un magnífic embassament proper d'un rutilant color blau cobalt, produït pels residus de plom i cianur, propi d'un film de ciència ficció.

I després l'increïble viatge en tren, el mateix que portava els minerals cap a Huelva, seguint el curs del Riotinto, en un paisatge desolat, groc i roig, sense vegetació. Aquest riu de color vermellenc té una inaudita fama perquè la Nasa (aquests científics que van de pífia en pífia) l'estudia per fer-se càrrec dels bacteris que no necessiten llum solar i que habiten en aquest medi tan carregat de sofre que fins fa poc era considerat el més contaminat de la zona. Ara ha canviat les tornes i resulta que Riotinto mereix una nova atenció perquè alberga aquests bacteris anaeròbics que es relacionen amb una probable vida a Mart!

Finalment, entre altres curiositats hi ha un barri complet dit Bellavista construït a meitat del segle XIX com una perfecta i closa colònia britànica, amb cases adossades estil victorià, amb jardí, club privat i una sòbria església anglicana. Tot ara en desús. Visitable per a l'estupor dels turistes moderns. En fi, tot un món desconegut que et fa obrir uns ulls com taronges.

ANDREU LONCÀ

Andreu Loncà

SEGRE

14-01-01